

עשתונותיו. חייל ירה והרג ילד זורק-אבן, עלי חוסיין אפנה, ביציאה מירושלים. מועמד קומוניסטי לבחירות, אחמר שייך ריב דחלוק, הוכה למוות בכפר סל-פיה, בידי קצין צה"ל וחייליו. בשכם וברמאללה נקטלו מספגנים ועוברי-אורח. התפטרות הגיעה לשיאה, כאשר רדף חייל בשכם אחרי נערת בית-ספר, עינה הסן נבולסי אל תוך חדרי-המדרגות של ביתה, ירה בה והרגה.

ההשתוללות נעצרה אחרי מעשה זה — אולי מפני שהשליטנות תפסו שהם עלו על דרך מסוכנת, אולי ביגלל קריאות האס-אראט שהגיעו משגרירות ישראל בעולם, אולי מפני שהתפתחות המלחמה בלבנון הסיחה את דעת תושבי השטחים המוחזקים מן המאבק המקומי.

אך הערבים בשטחים המוחזקים, כמו ערי בני ישראל עצמה, שוב לא היו כסוף תשל"ו מה שהיו בתחילתה.

ציניח וציונות

הרחק מרמאללה ומנצרת, בני-יורק, ספגה יש-ראל מכה, שמילאה אותה בזעם חסרי-מעצורים.

עצרת האומות המאוחדות קיבלה החלטה תמוהה וארסית, שקבעה כי הציונות היא אחת מצורות הגזענות בעולם.

הדבר קרה כימעט במיקרה. נציגי מצריים ביקשו למנוע הצעה ערבית, אשר יכלה לפגוע בישראל בפועל, כגון גירוש ישראל מהא"ם. הצעת החלטה הצהרתית על אוסי הציונות נראתה להם כאלטרנטיבה בלתי-מויקה. הם לא לקחו בחשבון את התגובה היהודית והכל-עולמית.

אחד האנשים שתרמו לא-מעט לקבלת ההחלטה היה אינטלקטואל מפורסם, שהחליט לעשות קאריירה על-חש-בון עם ישראל. דניאל ("סאט") מונייהאן, ראש מיש-לחת ארצות-הברית באו"ם, אמריקאי-אירי בעל פה גדול ויומרות של שחקן, החליט להציג את מועמדותו לסגן מטעם מדינת ניו-יורק, בעלת הקולות היהודיים הרבים. כדי לפלוס את דרכו ניצל את תפקידו באו"ם וביצע כמה תעלולים דמגוגיים, שמצאו חן בעיני היהודים — אך שהרגו את מישלחות "העולם השלישי" ודחו אותו לזרועות הערבים הקיצוניים.

עמיתו הישראלי, חיים הרצוג, גם הוא ממוצא אירי, לא יכול היה לעמוד מול התנופה המילולית של מונייהאן, ניסה לשווא לעצור את הנחשול.

התגובה הישראלית על ההחלטה גבלה בהיסטריה, ועברה את תחום הרציונליות. יתכן כי ההחלטה המטור-פשת של האו"ם עזרה לשכנע את מנהיגי ישראל לעשות את אחד המעשים האוויליים ביותר של השנה: להזמין ארצה את ראש-הממשלה הגזענית של דרום-אפריקה, יוהאן פורסטטר, נציג המישטר השנוא ביותר בעולם.

היה זה כאילו רצתה ממשלת ישראל לעשות את הכל כדי לדחות מאליה אף את אחרוני האוהדים של יש-ראל — במערב, במיזרח ובעולם השלישי גם יחד. בחור דשים האחרונים של השנה אף גברה מגמה זו, ולעיני העולם קם החיזיון המדהים של ברית-אחים מתהדקת והולכת בין מדינת-היהודים ומדינת-הסידיי-היטלר.

המערכת הדיפלומטית, שהיתה אחראית

מסמלי תשל"ו: צמיגים בוטרים במבואות שכם, במהלך ההפגנות של החושבים

ההשלכות של פעולת אנטבה היו מרחיקות לכת, בכיר וזנים רבים. יצחק רבין, שהוכיח בפרשה זו חוש-אחד ריות וכושר-החלטה, שם קץ לתיקוניהם של יריביו, משימעון פרס עד ייגאל דיין, שחשבו להיבנות מן התחור-שה ש"אין מלך בישראל", המוראל הציבורי, שירד בהת-מדה בראשית תשל"ו, זינק לפתע השמימה. מעמדה של ישראל ברחבי העולם התחזק אף הוא. האמון בצה"ל, שהתערער מאז מלחמת יום-הכיפורים, חזר לקדמותו, ואף נשמעו שוב הנימוח הראשונות של אווירת-השטות מן הימים שלאחר מלחמת ששת-הימים, על אלבומי-הניצחון וספרי-ההיידר שלה.

פעולת אנטבה יכלה בנקל להעניק לתשל"ו את איש-השנה שלה. לא חסרו מועמדים — החל ביצחק רבין, שנשא באחריות, דרך דן שומרון, שפיקד על המיבצע, ועד יונתן ("יוני") נתניהו, שנפל בפעולה ושעל שמו נקרא המיבצע.

אולם אף אחד מהם לא יכול היה לזכות בתואר, מבלי לשבש את הפרספקטיבה האמרי-תית של תשל"ו וליצור תמונת-יזוב מסוכנת. מיבצע אנטבה היא אירוע דרמאטי מחשמל, אך הוא לא הוכיח דבר — מילבד כושרה הבדוק של ישראל לתכנן ולבצע פעולות-קומנדו, הוא לא הוכיח כי צה"ל התאים את עצמו לצרכים המודרניים ותיקן את הפגמים שנתגלו בצורה כה משועת ביום-הכיפורים. הוא לא הוכיח כי ממשלת ישראל מסוגלת לתכנן מדיניות ארו-כתי-טווח.

המיבצע הרג יתושים בהצלחה וכבישרון — אבל הוא לא עשה דבר זייבוש הכיחה.

השנה של לבנון

השוב לאין שיעור יותר היה המאורע המתמשך של השנה — מאורע שיש בו כדי לשנות את המציאות במרחב כולו, לשנות את מאזן-הכוחות הגלובלי, ולשנות גם את מצבה הבסיסי של ישראל:

מיזחמת לבנון.

בניגוד למיבצע אנטבה, נוגעת הפעילות הישראלית בלבנון לשורשי המדיניות הלאומית, לברירה היסודית בין האפשרויות העומדות לפני המדינה. היא היתה דרמאטית פחות מן המהלומה לליבה של אפריקה. אבל היא היתה חשובה יותר, ללא כל השוואה.

ההכרעות המרכזיות לגבי לבנון נתקבלו עליידי איש-אחד: יצחק רבין, ביגללו, היתה קרובה האפשרות שאיש-השנה תשלה יהיה גם איש-השנה תשל"ו.

הוא לא זכה בכך, מפני שהוא נכשל מול פני סכנה שהגיעה השנה לממדים חמורים ביותר, ושמולה הוא עמד חסרי-אונים.

והי סכנה שבאה מכפנים, מלב התודעה הלאומית, והיא עלולה לשים לאל את מדיניותו של רבין ואת כל המישטר שהוא שייך אליו.

היא הודירה את הסמל המובהק ביותר של תשל"ו: קדום.

והיא העלתה לגדולה את הדמות, המאיימת להטביע את חותמה על המדינה כולה: דמוי-תו של הקנאי.

להתפתחות זו, לא יכלה לספק לתשל"ו את איש-השנה שלה.

הרגעים של אנטבה

אך מבין כל המאורעות של השנה בלטו שניים, כמו הרים שגיאים בנוף של גבעות.

האחד היה מאורע חדר-עמי — הר-אורסט בודד שהתרומם בתלילות והגיע לשחקים.

השני היה שרשרת של מאורעות — רכסי-הרים שנמר-שך מראשית השנה אל סופה.

פעולת-אנטבה ומיזחמת-לבנון.

שום מאורע של תשל"ו לא השפיע על האדם הישר-ראלי כמו הצלת חטופי המטוס הצרפתי שנלכדו באוגנ-דה. הדאגה הנוראה, הרגשת התיסכול וההשפלה כאשר היה נראה שהחוטפים ינצחו, פעולת-הפתע המהממת בתעור-זתה, הניצחון המסחרר, רגע ההשתחררות ופורקן המתח כאשר הגיעו הניצולים ארצה — היה זה רצף של רגשות, ששום אדם בישראל, ואולי בעולם כולו, לא יכול היה לעמוד בפניהם.

מוות ברמאללה: הזמן של רבבות מלווה את צעיר שנהרג בהפגנה